

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă informativă privind jurisprudența Curții nr. 116

Februarie 2009

A. și alții c. Marii Britanii - 3455/05

Hotărâre din 19.2.2009 [MC]

Articolul 5

Articolul 5-1-f

Expulzare

Extrădare

Refuzul de a divulga din motive de securitate elemente pertinente pentru a decide asupra legalității detenției: *încălcare*

Articolul 3

Tratament degradant

Tratament inuman

Durată nedeterminată a detenției pentru străinii bănuți de terorism: *neîncălcare, încălcare*

Articolul 5

Articolul 5-4

A introduce un recurs

Refuzul de a divulga din motive de securitate elemente pertinente pentru a decide asupra legalității detenției: *încălcare, neîncălcare*

Articolul 15

Valabilitatea derogării de la obligațiile ce reies din articolul 15 § 1 referitor la puterea de încarcerare a străinilor bănuți de terorism, care nu pot fi expulzați din cauza temerii că vor fi supuși la rele tratamente: *absența valabilității*

Articolul 41

Satisfacție echitabilă

Dreptul la despăgubiri atunci când detenția ilegală rezultă dintr-un pericol public și din imposibilitatea statului de a expulza reclamanții în țara lor de origine din temerea aplicării relelor tratamente: *micșorarea sumei alocate*

În fapt: În urma atentatelor teroriste din 11 septembrie 2001 împotriva SUA, guvernul britanic a considerat că anumiți resortisanți străini prezenți pe teritoriul britanic, care formau o rețea de susținere a activităților teroriștilor islamiști extremiști legați de Al-Qaida, prezentau pericol pentru Marea-Britanie. Expulzarea acestora fiind exclusă din cauza riscului că vor fi supuși relelor-tratamente în țara lor de origine, Guvernul a considerat necesar să instituie o putere lărgită în materie de detenție, aplicată străinilor, despre care ministrul de Interne avea motive să creadă că prezența lor în Marea-Britanie constituie un risc pentru securitatea națională și erau motive de ai suspecta că sunt „teroriști internaționali”. Considerând că acest regim de detenție ar putea fi incompatibil cu prevederile articolului 5 § 1 din Convenție, Guvernul a emis un aviz de derogare în temeiul articolului 15 din Convenție și în care a prezentat prevederile capitolului 4 din Legea din 2001 privind securitatea și lupta împotriva criminalității și a terorismului („Legea din 2001”); această lege împuternicea, în mod special, autoritățile să plaseze în detenție resortisanți străini, vizați de un certificat prin care erau desemnați ca fiind „presupui teroriști internaționali” și care „pentru moment”, nu puteau fi expulzați din Marea-Britanie.

Prevederile capitolului 4 din Legea din 2001 au intrat în vigoare în decembrie 2001 și au fost abrogate în martie 2005. Pe durata aplicării acestei legi în privința a 16 resortisanți străini, dintre care și cei 11 reclamanți, au fost emise astfel de certificate și au fost plasați în detenție. Șase dintre reclamanți au fost încarcerați la 19 decembrie 2001 și ceilalți la diferite date, ultimul fiind arestat în octombrie 2003. Al doilea și al patrulea reclamant, luând decizia să părăsească Marea Britanie, unul pentru Maroc și altul pentru Franța, au fost repuși în libertate peste trei zile și respectiv peste 3 luni din momentul arestării acestora. Ceilalți reclamanți au fost plasați în închisoarea din Belmarsh. Trei dintre aceștia au fost transferați într-un spital de psihiatrie securizat din cauza degradării stării lor de sănătate psihică (unul dintre aceștia a încercat să se sinucidă), un alt reclamant a fost eliberat condiționat în aprilie 2004 sub rezerva unor restricții care echivalau cu arestul la domiciliu, pentru același motiv.

Certificatele emise împotriva reclamanților în temeiul Legii din 2001 erau reexamineate semestrial de către Comisia Specială de Recurs în materie de Imigrare (Special Immigration Appeals Commission, „la SIAC”). Fiecare dintre reclamanți a contestat decizia prin care ministrul de Interne a emis un certificat împotriva lui. Procedura derulată în fața SIAC permitea acesteia să examineze nu numai elementele (calificate „publice”), care puteau fi făcute publice, dar și informațiile (calificate „confidențiale”), care, pentru motive de securitate națională, nu puteau fi făcute publice. Deținutului și reprezentanților acestuia le erau comunicate doar informațiile publice pe marginea cărora puteau face observații scrise sau verbale. Informațiile confidențiale nu erau comunicate nici

deținutului și nici avocaților săi, dar unui avocat special, desemnat pentru fiecare deținut de către consilierul juridic al coroanei (*Solicitor General*). În afară de ședințele publice SIAC-ul organiza și ședințe secrete, consacrate examinării elementelor confidențiale și în cursul cărora avocatul special putea invoca în numele deținuților excepții de procedură – spre exemplu comunicarea unor informații suplimentare – și excepții legate de fondul cauzei. În același timp, din momentul în care acesta lua cunoștință de informațiile confidențiale, avocatul special nu mai era autorizat să comunice cu deținutul sau cu avocații săi fără acordul SIAC. Aceasta a respins toate recursurile formulate de reclamânți împotriva certificatelor emise în privința lor.

Reclamânții au intentat, de asemenea, o procedură pentru a denunța ilegalitatea fundamentală a derogării notificate în temeiul articolului 15. Camera Lorzilor s-a pronunțat în ultimă instanță asupra acțiunii acestora printr-o hotărâre din 16 decembrie 2004. Ea a considerat că exista un pericol care amenința viața națiunii, dar că regimul de detenție nu trata în mod rezonabil pericolul împotriva securității și era deci disproporționat. Aceasta a remarcat, în special, că era stabilit că resortisanții britanici erau de asemenea implicați în rețele teroriste legate de Al-Qaida și a considerat că regimul de detenție criticat era discriminatoriu în mod nejustificat față de străini. În consecință, aceasta a emis o declarație de incompatibilitate în temeiul Legii privind drepturile omului și a anulat avizul de derogare. Capitolul 4 din Legea din 2001 a fost abrogat de Parlament în martie 2005. Reclamânții, care au fost menținuți în detenție, au fost informați despre deciziile de control în temeiul Legii din 2005 cu privire la prevenirea terorismului.

În drept: Articolul 5 § 1 lit. f) și articolul 15 – a) *Privind obiectul litigiului:* Dreptul guvernului de a invoca articolul 5 § 1 lit. f) în fața Curții nu a fost stins, deși el nu a făcut-o în fața instanțelor judiciare britanice deoarece a rezervat în mod expres problema aplicării articolului 5 în avizul de derogare și în procedura internă. Camera Lorzilor a examinat compatibilitatea detenției reclamânților cu articolul 5 § 1 înainte de a examina valabilitatea derogării. În plus, nu există niciun motiv de a priva guvernul de dreptul de a utiliza în fața Curții orice mijloc de apărare de care el dispune, chiar dacă aceasta ar contesta concluziile celei mai înalte instanțe judiciare britanice. Concluzionând, excepțiile preliminare ale reclamânților se resping.

b) *Asupra fondului litigiului:* Curtea trebuie mai întâi să analizeze dacă detenția aplicată reclamânților a fost legală sub aspectul articolului 5 § 1 lit. f). Ea se va expune asupra valabilității derogării doar în cazul în care va decide că detenția a fost ilegală.

1. *Privind legalitatea detenției:* Privarea de libertate a „unei persoane în privința căreia o procedură de expulzare sau extrădare este în curs” se va justifica doar dacă o asemenea procedură este în curs de desfășurare și se efectuează cu diligența necesară. Curtea a conchis asupra neîncălării articolului 5 § 1 lit. f) în ceea ce privește al doilea și al patrulea reclamant, având în vedere perioada scurtă de detenție aplicată înainte de a decide să părăsească Marea Britanie. Cu toate acestea, este clar că ceilalți nouă reclamânți au fost obiectul emiterii unui certificat și au fost încarcerați deoarece erau suspectați de a fi teroriști internaționali, a căror prezență, în libertate pe teritoriul Marii-Britanii, amenința securitatea națională. Unul din motivele fundamentale pe care s-a bazat avizul de derogare, Legea din 2001 și plasarea reclamânților în detenție, era caracterul „temporar” al imposibilității de ai extrăda sau expulza. Nimic nu indică că autoritățile au avut o perspectivă reală de ai expulza pe reclamânți fără să-i expună unui risc de a fi supuși relexor tratamentelor. În aceste circumstanțe, politica Guvernului ce consta în a continua „să examineze într-un mod activ” posibilitățile de expulzare a reclamânților nu erau suficient de sigure și reale pentru a se

analiza într-o „acțiune intentată în vederea expulzării”. Prin urmare, detenția acestora nu a intrat în excepția dreptului la libertate, prevăzută de articolul 5 § 1 lit. f).

2. *Privind valabilitatea derogării*: Curtea Supremă a statului pârât a examinat această chestiune și a considerat că exista un pericol public care amenința viața națiunii, dar măsurile întreprinse nu au fost neapărat justificate de situație. Curtea consideră că nu poate emite o concluzie contrară fără a avea certitudinea că instanțele naționale au comis o eroare de aplicare sau interpretare a articolului 15 sau a jurisprudenței sale sau concluziile acestora sunt vădit nerezonabile.

i. *Privind existența unui „pericol public care amenință viața națiunii”*: Ministrul de Interne a prezentat instanțelor britanice informații pentru a demonstra existența unui pericol real a atentatelor teroriste îndreptate împotriva Marii Britanii. SIAC – i-au fost comunicate și alte probe confidentiale. Toți judecătorii naționali care au participat la examinarea cauzei s-au declarat convinși de iminența pericolului invocat, cu excepția unuia. Chiar dacă până la acel moment Al-Qaida încă nu comisese niciun atentat pe teritoriul britanic, nu putem reproșa autorităților naționale că au crezut în „iminența” atentatului. Statele nu trebuie să fie obligate să aștepte comiterea unui dezastru pentru a lua măsurile necesare în scopul evitării acestuia. Acestea beneficiază de o amplă marjă de apreciere pentru a evalua pericolul în dependență de informațiile de care dispun. Opinia executivului și cea a Parlamentului au o importanță mai mare și este necesar de a acorda o mare încredere instanțelor de judecată naționale care sunt mai bine plasate decât judecătorul european pentru a evalua elementele de probă privind existența unui pericol. În consecință, Curtea admite că exista un pericol care amenința viața națiunii.

ii. *Privind faptul dacă măsurile litigioase erau absolut necesare în situația dată*: Guvernul a criticat sub cinci aspecte constatarea Camerei Lorzilor privind lipsa de proporționalitate în cazul detenției reclamanților. Referitor la primul aspect, conform căruia instanțele naționale ar fi trebuit să acorde o latitudine mai mare statului pentru a identifica măsurile absolut necesare, Curtea subliniază că teoria marjei de apreciere dintotdeauna a fost percepută ca un mijloc de determinare a relațiilor între autoritățile interne și judecătorul european și că aceasta nu se aplică în aceeași manieră relațiilor dintre autoritățile interne ale unui stat. Determinarea proporționalității măsurilor contestate ține în ultimă instanță de instanțele judiciare, în special, în cazurile când, ca și în speță, justițiabilii sunt privați de dreptul lor la libertate. În orice caz, luând în considerare atenția particulară acordată de Camera Lorzilor examinării acestei cauze, nu i-am putea reproșa faptul că nu a luat în considerare în mod suficient opinia executivului și a Parlamentului. În ceea ce privește cel de al doilea argument, potrivit căruia Camera Lorzilor în mod eronat ar fi examinat legea *in abstracto* și nu a analizat circumstanțele particulare ale fiecărui dintre reclamanți, Curtea consideră că articolul 15 cere în mod necesar o analiză a situației globale din țara respectivă și în cazul în care – ca și în speță – măsurile sunt considerate disproporționate și discriminatorii, este inutil de verificat efectul acestora în fiecare caz în parte. Potrivit celui de al treilea argument invocat de Guvern, soluția adoptată de majoritatea membrilor Camerei Lorzilor se explică nu prin faptul că aceștia nu ar considera necesară încarcerarea reclamanților, dar prin aceea că legea nu autoriza plasarea în detenție a cetățenilor britanici care amenințau securitatea națională. Curtea consideră că Camera Lorzilor în mod corect a decis că puterea lărgită în domeniul detenției nu ține de dreptul străinilor și o asemenea distincție între britanici și străini ar putut fi justificată, dar din motive legate de securitatea națională. Optând pentru o măsură ce relevă, prin natura sa, de dreptul străinilor pentru a soluționa o problemă ce ține, în esență, de securitate, autoritățile au reacționat inadecvat și au expus un grup particular de teroriști prezumați unui

risc disproporționat și discriminatoriu de a fi plasați în detenție pe durată nedeterminată. Efectele potențial nefaste a unei detenții fără inculpare pot afecta într-o manieră identică un cetățean britanic și un străin care nu poate, în practică, să părăsească țara din frica de a nu fi torturat în străinătate. Referitor la ultimele două argumente ale Guvernului, potrivit cărora, autoritățile, în mod legitim, au limitat măsurile litigioase străinilor pentru a nu îndepărta populația britanică musulmană și astfel puteau să reacționeze mai bine în fața pericolului terorist dacă erau abilitate să plaseze în detenție pe cei care reprezentau, în viziunea lor, sursa principală a acestui pericol, și anume străinii, Curtea consideră că Guvernul nu și-a probat alegațiile sale. În concluzie, măsurile derogatorii au fost disproporționate prin operarea unei discriminări nejustificate între cetățenii săi și străini.

Concluzie: violare, cu excepția celui de al doilea și al patrulea reclamant (unanimitate).

Articolul 5 § 4 – Reclamanții s-au plâns de inechitatea procedurii în fața SIAC, nefiindu-le comunicate toate elemente reținute împotriva lor. Curtea declară inadmisibile capetele de cerere al celui de al doilea și al patrulea reclamant deoarece aceștia erau deja repuși în libertate în momentul deschiderii procedurilor privind legalitatea detențiilor ordonate în temeiul Legii din 2001. În ceea ce privește ceilalți reclamanți, interesul public privind colectarea informațiilor referitor la Al-Qaida, cât și disimularea surselor din care acestea au fost colectate, se lovește de dreptul reclamanților la un proces echitabil în cadrul recursurilor acestora. În aceste condiții, era esențial ca reclamanților să le fie comunicate cât mai multe informații posibile privind capetele de acuzare și elementele de probă reținute împotriva acestora, fără ca securitatea națională și cea a terților să fie compromisă și ca aceștia să poată contesta acuzațiile împotriva lor. Curtea consideră că în calitate de organ judiciar, absolut independent și abilitat să examineze toate elementele de probă pertinente, SIAC putea să supravegheze ca nicio informație să nu fie disimulată reclamanților în mod inutil, avocații puteau constitui o garanție în plus și nu există niciun motiv de a decide că secretul a fost invocat într-o manieră excesivă și nejustificată în cadrul recursurilor exercitate de reclamanți sau că refuzul de comunicare nu era bazat pe motive imperioase. În același timp, întrebarea care se pune este dacă în cazurile în care elementele de probă nu au fost comunicate, alegațiile conținute în materialele neconfidențiale au fost suficient de precise pentru a permite reclamanților să furnizeze informații reprezentanților lor, precum și avocaților speciali, pentru ca aceștia din urmă să le utilizeze pentru a combate acuzațiile înaintate împotriva reclamanților. În această privință, Curtea relevă că elementele publice ce incriminau cinci dintre reclamanți conțineau alegații referitor la – cum ar fi cumpărarea echipamentelor de comunicare identificate în mod clar, posesia unor documente în raport cu teroriști prezumați, desemnați prin nume și întâlniri cu asemenea teroriști prezumați în locuri și date determinate – suficient de detaliate pentru a permite reclamanților să le conteste. Prin urmare, aceasta nu a adus atingere drepturilor procedurale a reclamanților. În același timp, s-a stabilit că elementele publice comunicate altor patru reclamanți erau insuficiente pentru a permite acestora să conteste capetele de acuzare formulate împotriva lor deoarece fie un element esențial lipsea (proba legăturii dintre pretensele fonduri colectate de către reclamanți și teroriști), fie acestea aveau un caracter atât de general și incomplet încât SIAC a trebuit probabil să se bazeze, în esență, pe documentele secrete.

Concluzie: violare în ceea ce privește patru reclamanți, neîncălcare referitor la cinci dintre aceștia și inadmisibilitatea capetelor de cerere formulate de ultimii doi (unanimitate).

Articolul 5 § 5 – Reclamanții neputând să se prevaleze de dreptul lor la reparație pentru violarea articolului 5 § 1 și 5 § 4 constatate mai sus în fața instanțelor naționale, care aveau doar puterea de a pronunța o declarație de incompatibilitate, al cincilea paragraf al acestei prevederi, de asemenea, a fost încălcat.

Concluzie: violare în privința tuturor reclamanților, cu excepția celui de al doilea și al patrulea (unanimitate).

Articolul 3 – Chiar în circumstanțele cele mai dificile, cum ar fi lupta împotriva terorismului și indiferent de acțiunile persoanei în cauză, Convenția interzice în termeni absoluți tortura și pedepsele și tratamentele inumane sau degradante.

Al doilea reclamant a fost deținut doar câteva zile și nu a fost supus la încercări nejustificate, prin urmare capetele sale de cerere sunt inadmisibile. Detenția celorlalți zece reclamanți nu a atins nivelul de gravitate de la care un tratament este considerat inuman sau degradant și cade sub incidența articolului 3. Incertitudinea care caracteriza soarta reclamanților și temerea unei detenții nelimitate nu putea să nu provoace o stare de anxietate și suferință și, se pare, că au afectat sănătatea mentală a unora dintre aceștia. În același timp, nu se poate afirma că reclamanții au fost lipsiți de orice speranță sau perspectivă de eliberare. Aceștia au contestat cu succes legalitatea regimului de detenție prevăzut de Legea din 2001 în fața SIAC și a Camerei Lorzilor. În plus, aceștia au exercitat recursuri individuale împotriva certificatelor emise în privința lor și SIAC avea obligația legală să statueze o dată la șase luni asupra menținerii acestora în detenție. Rezultă că măsurile care le-au fost impuse nu pot fi asimilate cu pedeapsa închisorii pe viață. Reclamanții nu au epuizat recursurile civile și administrative deschise tuturor deținuților, astfel Curtea nu va examina capetele de cerere privind condițiile de detenție.

Concluzie: absența violării în privința a 10 dintre reclamanți, inadmisibilitatea capetelor de cerere formulate de unul dintre reclamanți (unanimitate).

Articolul 41 – Curtea acordă sume între 1 700 EUR și 3 900 EUR. Aceste sume sunt semnificativ inferioare celor acordate în cauzele anterioare de detenție ilegală, deoarece regimul de detenție a fost conceput de către autorități pentru a preveni un pericol public și de a concilia, cu toată buna-credința, necesitatea de a proteja populația Marii Britanii împotriva terorismului cu obligația de a nu expedia reclamanții în țările în care ar fi expuși unui risc real de rele-tratamente. În plus, toți reclamanții în privința cărora Curtea a conchis asupra violării articolului 5 § 1 au constituit obiectul unei măsuri de control după ce au fost eliberați în martie 2005, nu se poate prezuma că aceștia nu ar fi fost supuși unor măsuri restrictive de libertate, dacă nu ar fi avut loc violările constatate în această cauză.

© **Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012**

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului European (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2012**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012**

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.